

Thực trạng phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Trịnh Thị Lê
Lê Thị Mỹ Tâm

Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Trong tiến trình hội nhập của đất nước, tỉnh Nghệ An đã có những bước phát triển khá toàn diện, trong đó có sự đóng góp đáng kể của các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ nói chung và doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ nói riêng, tuy nhiên do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan nên sự phát triển của các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ của tỉnh chưa thực sự bền vững, hiệu quả hoạt động chưa cao và chưa phát huy tích cực vai trò của mình. Bên cạnh đó, trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, hội nhập kinh tế quốc tế và tham gia các hiệp định thương mại tự do thế hệ mới (FTAs), đặt ra nhiều thách thức đối với các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn tỉnh.

1. Thực trạng phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Tỉnh Nghệ An nằm ở trung tâm khu vực Bắc Trung Bộ, với diện tích 16.490,25 km², lớn nhất cả nước; dân số hơn 3 triệu người, đứng thứ tư cả nước; hội tụ đầy đủ các tuyến giao thông đường bộ, đường sắt, đường hàng không, đường biển, đường thủy nội địa; điều kiện tự nhiên phong phú, đa dạng như một Việt Nam thu nhỏ ... Nghệ An có nhiều tiềm năng và lợi thế để các DN, đặc biệt là các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trong tỉnh phát triển cũng như thu hút đầu tư nước ngoài.

Trong giai đoạn từ 2011 — 2016, tình hình phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tỉnh Nghệ An như sau:

Bảng 1. Số lượng DNTMNVV của tỉnh Nghệ An từ 2011 - 2016

Chỉ tiêu	2011		2013		2014		2015		2016	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
DNNVV	5 798	100	6 025	100	6 444	100	6 865	100	8 210	100
DNTMNVV	3 095	53,38	3 412	56,63	3 523	54,67	3 778	55,03	4 727	57,58
DNTMĐa ngành	867	26,07	954	27,96	1 017	28,37	1 121	29,57	1 434	30,76
DNTMĐa ngành và thủy sản	825	26,65	850	24,91	854	24,24	913	24,17	994	20,82
DN dịch vụ	1 463	47,28	1 608	47,13	1 652	46,89	1 744	46,16	2 289	46,42

Nguồn: Niên giám thống kê tỉnh Nghệ An

Có thể nhận thấy, trong giai đoạn từ năm 2011-2016 dưới tác động luật DN năm 2005 và hội nhập kinh tế quốc tế nên số lượng doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn Tỉnh không ngừng tăng lên và chiếm tỷ trọng lớn so với DNNVV trong các lĩnh vực khác, năm 2011 3.095 doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ thì năm 2016 con số đó đã là 4.727 DN, tăng 52,73 % so với năm 2011.

Xét theo lĩnh vực kinh doanh của DN theo từng lĩnh vực cụ thể thì tỷ trọng DN dịch vụ trong giai đoạn 2011-2016 chiếm tỷ trọng cao qua các năm so với lĩnh vực

bán buôn và bán lẻ. Điều này chứng tỏ doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trong lĩnh vực dịch vụ giai đoạn này phát triển.

Bảng 2. DNNVV theo ngành kinh tế giai đoạn 2011 - 2016

Chỉ tiêu	2011		2013		2014		2015		2016	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Tổng số	5 798	100	6 025	100	6 444	100	6 865	100	8 210	100
Nông, lâm nghiệp và thủy sản	417	7,19	411	6,82	409	6,35	414	6,03	394	4,81
Công nghiệp	573	9,88	605	10,04	653	10,13	663	9,66	847	10,32
Xây dựng	1 252	21,59	1 205	20	1 460	22,66	1 551	22,39	1 786	21,75
Thương mại	3 095	53,38	3 412	56,63	3 523	54,67	3 778	55,03	4 727	57,58

Nguồn: Niên giám thống kê tỉnh Nghệ An

Số lượng doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ các ngành kinh tế đều tăng, riêng ngành nông, lâm nghiệp và thủy sản đã giảm nhẹ. Cụ thể: DN trong ngành nông, lâm nghiệp và thủy sản giảm bình quân là 4,01%; DN công nghiệp tăng bình quân là 10,26%; DN trong ngành xây dựng tăng bình quân là 9,29%; doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tăng bình quân là 11,17%. Tốc độ tăng bình quân và tỷ trọng của doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ cao hơn so với các ngành khác. Cụ thể: năm 2016 chiếm 57,58%; trong giai đoạn từ năm 2011- 2016 chiếm khoảng 55,12% trong tổng số doanh nghiệp vừa và nhỏ của Tỉnh

2. Những hạn chế, tồn tại và nguyên nhân phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tỉnh Nghệ An

Trong thời gian qua các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ của tỉnh Nghệ An đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận, bên cạnh đó vẫn còn một số hạn chế cần khắc phục như sau:

Thứ nhất, doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ của tỉnh hầu hết có quy mô còn rất nhỏ cả về vốn lẫn lao động , từ đó gây nhiều khó khăn trong việc phát

triển, mở rộng quy mô doanh nghiệp và nâng cao hiệu quả kinh doanh, giảm sự đóng góp chung vào ngân sách của tỉnh

Thứ hai, hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ được thể hiện thông qua các chỉ tiêu như doanh thu, lợi nhuận, tỷ suất sinh lời, NSLĐ còn thấp, gây cản trở việc mở rộng quy mô sản xuất kinh doanh.

Thứ ba, doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tạo ra việc làm, thu nhập cho lao động của địa phương, cũng như đóng góp vào GRDP hàng năm nhưng việc tạo thêm việc làm, thu nhập và đóng góp vào GRDP của Tỉnh còn thấp, chưa tương xứng với tiềm năng phát triển của doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ

Thứ tư, doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ vẫn tập trung chủ yếu tại các trung tâm, đô thị lớn của Tỉnh.

Doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tỉnh Nghệ An còn những hạn chế và tồn tại do nguyên nhân sau:

Hệ thống văn bản chính sách hỗ trợ doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ của Trung ương được ban hành nhưng chưa đồng bộ và cụ thể, một số nội dung của chính sách chưa phù hợp với tình hình thực tế của các địa phương.

Việc triển khai các chính sách hỗ trợ phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tại địa bàn còn gặp nhiều khó khăn. Nhiều chính sách có đối tượng hỗ trợ rộng, không dành riêng cho doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ, một số chính sách hỗ trợ nội dung không phù hợp với đối tượng doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ.

Hiện nay tổ chức bộ máy QLNN đối với doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn Tỉnh là trách nhiệm chung của nhiều ngành, nhiều cấp, nhiều tổ chức thực hiện. Tuy nhiên, trên thực tế công tác QLNN còn nhiều hạn chế, chưa có tính hệ thống, còn chồng chéo nhau

Năng lực, trình độ đội ngũ QLNN từng bước được nâng lên song vẫn còn một số cán bộ, công chức vị trí việc làm không phù hợp, việc tiếp nhận và xử lý thông tin còn chậm làm ảnh hưởng đến hiệu quả xử lý công việc và gây khó khăn đối với các DN.

3. Định hướng đến năm 2025 và một số giải pháp phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn tỉnh Nghệ An

3.1. Định hướng phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ tỉnh Nghệ An đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2030

Thứ nhất, phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ theo thương mại hàng hóa và thương mại dịch vụ, theo xu hướng chuyển dịch cơ cấu ngành nghề phù hợp với quy hoạch của Tỉnh tăng tỷ trọng của

ngành thương mại, bên cạnh việc tiếp tục phát triển các doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ kinh doanh bán lẻ phục vụ nhu cầu cấp thiết của người dân, cần tập trung phát triển mạnh mẽ hơn các hoạt động mua bán phục vụ đầu vào và đầu ra cho sản xuất. Phát triển các dịch vụ hỗ trợ SXKD như dịch vụ tài chính, tư vấn pháp luật về kinh doanh, dịch vụ du lịch....

Thứ hai, phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ phân bố theo vùng. Với đặc điểm phân bố doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ là không đồng đều, nên phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ chỉ tập trung chủ yếu ở các trung tâm Huyện, thành phố phát triển nơi có kết cấu hạ tầng phát triển đồng bộ và có vị trí kinh doanh thuận lợi. Do vậy, cần căn cứ vào chiến lược, quy hoạch phát triển KT- XH của Tỉnh và từng Huyện để phân bố phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ.

Thứ ba, thúc đẩy doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ thuộc các thành phần kinh tế phát triển theo hướng hợp tác, liên kết và nâng cao sức cạnh tranh. Nhìn chung doanh nghiệp vừa và nhỏ của Tỉnh còn một số hạn chế về vốn, công nghệ, kinh nghiệm quản lý kinh doanh, sức cạnh tranh thấp. Vì vậy, cần nâng cao khả năng kinh doanh không chỉ về quy mô tầm tới phát huy nội lực của từng DN, mà còn phải chú trọng thúc đẩy quan hệ hợp tác giữa các doanh nghiệp vừa và nhỏ với nhau và với các DN lớn trong và ngoài Tỉnh. Vì vậy, phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ cần hình thành chuỗi liên kết, xây dựng thành các hiệp hội SXKD theo từng ngành hàng, tương ứng với từng cấp quản lý

Thứ tư, nâng cao hiệu lực các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ phát triển. chính sách hỗ trợ về vốn, về mặt bằng kinh doanh, về lãi suất, miễn giảm thuế có thời hạn nhằm thu hút vốn đầu tư trong và ngoài Tỉnh, các nhà đầu tư nước ngoài đầu tư vào các lĩnh vực sản xuất hàng xuất khẩu, công nghệ cao hoặc những sản phẩm có sức cạnh tranh cao thay thế hàng nhập khẩu.

Thứ năm, tiếp tục thực hiện cải cách hành chính một cách triệt để tạo điều kiện phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ. Đẩy mạnh công tác cải cách hành chính trong các lĩnh vực đầu tư xây dựng doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ; xóa bỏ tình trạng chồng chéo, xử lý công việc kéo dài làm ảnh hưởng đến tâm lý các nhà đầu tư; cần phải đổi mới cách nghĩ, cách làm, mạnh dạn đơn giản hóa thủ tục hành chính theo cơ chế quản lý một cửa.

3.2. Một số giải pháp phát triển doanh nghiệp thương mại vừa và nhỏ trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Tạo môi trường và điều kiện thuận lợi hơn trong việc đăng ký kinh doanh và thành lập doanh nghiệp

Xem tiếp trang 61